

Koronakommisjonen

Kommisjonen er oppnevnt i statsråd 24. april 2020

Myndighetenes håndtering av koronapandemien

Kommisjonsleder Stener Kvinnsland

Oslo 14. april 2021

Evaluering mens krisen fortsatt pågår

- En krise uten sidestykke
- Alle er berørt, men krisen har rammet skjevt
- Barn og unge bærer en stor byrde, og arbeidsledighet har økt kraftig
- Vi vet ennå ikke hva de langsiktige konsekvensene av pandemien blir

NOU | 2021: 6

Myndighetenes håndtering av koronapandemien

- En omfattende rapport
- Gransking og evaluering
- Funn, vurderinger, læringspunkter og anbefalinger
- Kommisjonen står samlet bak alle deler av rapporten
- 17 hovedbudskap – kapittel 2.2 i rapporten

Vårt arbeid

- Uavhengig kommisjon oppnevnt 24. april 2020
- Et svært bredt mandat:
 - grundig og helhetlig gjennomgang av myndighetenes håndtering
 - kartlegge alle relevante sider ved håndteringen
- Avgrensninger av arbeidet
- Arbeidsform:
 - kommisjonens møter, de fleste digitale
 - dokumentgransking, innspill, intervjuer, eksterne oppdrag

Håndteringen – noen funn

Myndighetene har samlet sett håndtert pandemien godt

- Politikere og helsemyndigheter viste handlekraft og omstilte seg raskt da smittetallene steg bratt i mars 2020
- Færre er døde og det økonomiske tilbakeslaget mildere enn i andre land i Europa

Kunne ikke lykkes uten at befolkningen stilte opp

- Det norske samfunnet var godt rustet for en krise
 - Helsevesenet er tilgjengelig for alle
 - Den norske samfunnsmodellen har vært en styrke
 - Innbyggerne har høy tillit til hverandre og til myndighetene

Gitt situasjonen de sto i, var det riktig å sette inn inngripende smitteverntiltak 12. mars 2020

- Smitten steg bratt og det var smitte som ikke kunne spores
- Økende uro i befolkningen og fallende tillit til myndighetene
- Riktig å ta en beslutning framfor å vente på mer kunnskap

Politikerne presset på for nedstenging 12. mars

- Statsministerens kontor presset på for en omfattende tiltakspakke
- Helseministeren presset på for en omfattende tiltakspakke
- FHI holdt igjen – ville ikke ha like inngripende tiltak
- Helsedirektoratet ville ha inngripende tiltak, men forberedte dem ikke

Tidspresset ble større enn nødvendig

- I januar sa FHI at smitten ville komme til Norge
- I februar sa helsedirektøren at det kunne blir aktuelt med inngripende tiltak
- Likevel ingen spor av at samfunnskonsekvenser ble vurdert før nedstenging
- Ingen andre departementer ble involvert før 12. mars
- Vedtaket 12. mars skulle vært fattet av regjeringen

Gjenåpningen var bedre planlagt enn nedstengingen, men...

- Regjeringen manglet plan for å stoppe importsmitte høsten 2020
- Regjeringen lagde regler for arbeidsreisende uten gode systemer for å kontrollere at de ble fulgt
 - Overbelastete kommuner hadde tilsynsansvaret
 - Da Arbeidstilsynet fikk ansvaret, fant de store avvik
- Da regjeringen innførte strengere grensekontroll, hadde de ikke verktøy for å gjennomføre den

Uklare roller

- Helse- og omsorgsdepartementet ga Helsedirektoratet rollen med å koordinere helsesektorens innsats, men gjorde langt på vei koordineringen selv
- FHI og Helsedirektoratet tråkket i hverandres bed
 - FHI gikk utover rollen som kunnskapsleverandør
 - Helsedirektoratet var ikke satt i stand til å fylle myndighetsrollen på smittevernområdet
- Helseministeren avklarte rollene først 11. desember 2020
- Til tross for uklare roller har de samarbeidet godt

Regjeringen tok for lite hensyn til kommunene

- Kommunene har fått mye større oppgaver enn de kunne være forberedt på
 - Slå ned smitte og TISK *over tid* har aldri vært en del av planene
- Regjeringens pressekonferanser var lenge eneste informasjonskilde for kommunene om hva de umiddelbart skulle gjennomføre
- Kommunene fikk ikke nødvendig støtte for å gjennomføre TISK
- Regjeringen la mest vekt på sykehusene i fordeling av smittevernutstyr
- Det har tatt lang tid å etablere arenaer for å ivareta kommunene

Forberedthet og beredskap – noen funn

Informert, men ikke forberedt

Regjeringen visste at en pandemi var den nasjonale krisen som var mest sannsynlig, og som ville ha de mest negative konsekvensene

Det er en alvorlig svikt at de likevel ikke var forberedt da covid-19-pandemien kom

Ikke beredskap for omfattende smitteverntiltak

- Smittevernloven gir mulighet til å stenge ned store deler av samfunnet
- Regjeringen var likevel ikke forberedt på å *bruke slike tiltak*:
 - vi finner ingen scenarioer
 - vi finner ingen planer
 - vi finner ingen øvelser

Regjeringen hadde ingen samlet vurdering av hva pandemi vil bety for samfunnet

- Sektorene har vurdert risiko og lagt planer for å håndtere kriser
- Regjeringen har ikke vurdert hvordan konsekvenser i hver sektor påvirker hverandre
- Sektorer har planlagt for 25 til 40 prosent sykefravær. Tilsynelatende har ingen reflektert over hvilken krise landet da ville stå i
- Selv uten nedstenging ville samfunnet nærmest stoppet opp. Vi finner ingen planer eller scenarioer som tar høyde for en slik situasjon

Kritisk mangel på smittevernutstyr

Regjeringen visste at det var stor sannsynlighet for at det ville bli vanskelig å skaffe smittevernutstyr under en pandemi

Likevel var lagrene tomme

Så bort fra egne varsler

- Både evalueringen av sarsepidemien i 2003 og ebolautbruddet i 2015 slo fast at smittevernutstyr kunne bli mangelvare globalt
- Likevel var eneste plan å kjøpe utstyr i de globale markedene på vanlig måte
- Myndighetene lyktes å skaffe utstyr på utradisjonelle måter
- Om smitten i Kina hadde vært i fase med resten av verden, ville situasjonen blitt svært kritisk

- Neste krise kan se helt annerledes ut
- Læring fra denne krisen er ikke automatisk gyldig for den neste
- Pandemien er ikke over
- Mange forhold kan ikke evalueres før pandemien er over

Hvordan granske/utrede?

- NOU
 - Oppnevning i statsråd (utvalg/arbeidsgrupper)
 - Mandat fra regjering (departement)
 - Sekretariat fra/i et departement (SMK?)
 - Høring
 - Stortingsmelding
 - (eller i skuffen)

Granskningskommisjon

- Uavhengig forvaltningsorgan (administrativt tilknyttet departement eller regjering (SMK)), avgrenset i tid
- Kommisjonens medlemmer oppnevnes av regjering (Kongen i statsråd)
- Underlagt forvaltningens lover (Offentleglova etc.) og regler (Regler for granskningskommisjoner, Utredningsinstruksen etc.)
- Etablerer selv sitt sekretariat, og arbeider innenfor et vedtatt budsjett.
- Koronakommisjonen: Egen lov om innsyn og egen klagenemnd

Granskningskommisjon (II)

- Sjelden brukt (alvor og omfang)
- Vanskelig posisjon i forhold til offentlighet
- Ikke hypotesedrevet, men problemorientert granskning (mandatet)
- (funn-vurderinger-anbefalinger og læringspunkter)
- ***Anbefaling fra koronakommisjonen:
Granskningskommisjonsformatet bør gjennomgås***

Hvordan evaluere en granskning?

Utgangspunkt: En relativt aggressiv virusinfeksjon og en verden med en total immun-naiv befolkning

- Kjenne vårt eget utgangspunkt (forberedthet, opptakt til og omfang(begrunnelser) av tiltak og hendelsesforløp)
- Internasjonale sammenligninger (nordiske land, UK)
- Evaluere mot et tenkt scenario
 - Influenta scenario
 - Flokkimmunitetsstrategi

Takk for oppmerksomheten